

احیای روابط
با همسایه‌ها

- آسیای مرکزی (تاجیکستان، ترکمنستان، قزاقستان)
- خلیج فارس (قطر، عمان)
- منطقه قفقاز (آذربایجان، ارمنستان)
- روسیه

دولت درصد برآمده با ایجاد شبکه‌ای از روابط راهبردی با همسایگان، استفاده از قراردادهای دوجانبه ارزی و تشکیل شورای هماهنگی دیپلماسی اقتصادی، فراهم کردن زمینه سرمایه‌گذاری‌های خارجی از طریق معرفی ظرفیت‌های اقتصادی ایران در کشور میزبان و تقویت دیپلماسی عمومی و مشارکت فعال بخش خصوصی در بازار کشورهای همسایه نقش دیپلماسی اقتصادی را در تقویت منافع ملی و اقتدار بین‌المللی کشور افزایش دهد.

منطقه
گراایی
در دولت
سیزدهماحیای ظرفیت
ترانزیتی کریدورها

- کریدور شمال به جنوب
- کریدور غرب به شرق
- خط آهن کریدور ترکیه، ایران، پاکستان
- خط آهن محور مقاومت
- اتصال به قزاقستان از شمال شرق به شمال غرب

تعامل با کشورهای منطقه و ارتباطات در سطوح اقتصادی و سیاسی مهم‌ترین و اساسی‌ترین رویکرد دولت سیزدهم است. در دوره قبل به دلیل معطوف بودن سیاست‌گذاری‌های دولت به غرب و مغفول بودن فضای منطقه‌ای، فرصت‌های بسیاری از دست رفت. از این رو دولت اکنون در تلاش است با افزایش کریدورهای ترانزیتی بین کشورهای منطقه و افزایش مبادلات، هم با جبران گذشته، عواید اقتصادی را به آن بازگرداند و هم نقش کلیدی کشور در تحولات منطقه‌ای را به سایر کشورها خاطر نشان کند.

بازگرداندن نخبان اقتصادی
و سرمایه‌گذاران خارج از کشور

- تجار
- سرمایه‌گذاران
- متفکران اقتصادی

یکی از اقداماتی که دولت سیزدهم وعده آن را داد و از طریق تعامل با نهادهای دیگر در پی عملیاتی کردن آن است، بازسازی اعتماد از بین رفته سرمایه‌گذاران و نخبانان اقتصادی خارج از کشور برای بازگرداندن آنها به داخل کشور و استفاده حداکثری از ظرفیت‌های اقتصادی است. در دولت گذشته به دلیل رویکردهای اقتصادی و تبلیغاتی دولت در گره زدن جریان حیات اقتصاد کشور به برجام و توافق هسته‌ای در کنار خروج یکجانبه ایالات متحده از برجام و شرایط ناپایدار اقتصادی، این تجار، سرمایه‌گذاران و نخبانان اقتصادی دچار تردید و هراس شده و عطای سرمایه‌گذاری در کشور را به لقای آن بخشیدند. دولت سیزدهم در کنار قوه قضائیه اما سعی دارند تا این خلأ را جبران کنند.

منطقه‌گرایی همواره به عنوان یکی از راه‌های اصلی برای ایجاد ترتیبات اقتصادی، سیاسی و امنیتی مطرح می‌شود که می‌تواند در میان مدت و بلندمدت دستاوردهای مختلف برای کشور داشته باشد. فعال کردن آن در شرایط فعلی ابزاری بسیار مناسب برای خنثی سازی تحریم‌ها است. امریکا از یک سو به دنبال ادامه تحریم انرژی ایران است و از سویی دیگر، بازار انرژی به گونه‌ای است که نمی‌توان جایگاه ایران را در آن نادیده گرفت. دو منطقه بسیار مهم، یعنی منطقه آسیای مرکزی و قفقاز از یک سو و منطقه خلیج فارس از سویی دیگر، در رویکرد منطقه‌گرایی دولت، از اولویت راهبردی برخوردار هستند. یکی از برنامه‌های اصلی دولت سیزدهم استفاده از ظرفیت ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژیک ایران برای ایجاد کانون‌های مواصلاتی از شرق به غرب و از شمال به جنوب است که این امر در حال محقق شدن است. اما باید پرسید که چنین ظرفیت سازی مهمی چه بازتابی در رسانه‌ها داشته است؟ بایکوت، تحریف و تخریب رسانه‌های وابسته به دو جریان مخالفان خارج‌نشین و داخلی و جهت‌گیری نسبت به این دستاوردها قابل تأمل است. جریان اصلاح‌طلب سعی دارد از طریق انکار دستاوردهای اقتصادی دولت، افکار عمومی را به سوی تظہیر دولت سابق سوق دهد. در حالی که هدف راهبردی رسانه‌های جریان ضدانقلاب تلاش برای تقابل سازی میان ملت و حاکمیت از طریق نمایش تصویری ناامیدکننده از اقدامات دولت است.

افزایش تراز تجاری و فروش
نفت و گاز با وجود تحریم‌ها؛
بدون برجام و FATF

- صادرات کالاهای غیر نفتی
- صادرات نفت
- صادرات مشتقات نفتی
- انعقاد قرارداد سوآپ گازی (ترکمنستان، ایران، آذربایجان)

از مهم‌ترین موفقیت‌ها در این زمینه افزایش فروش نفت و حتی ورود ارزی به کشور بوده است. این مهم در حالی اتفاق افتاد که دولت گذشته خود را ناتوان از فروش حتی ۲۰۰ هزار بشکه نفت معرفی کرده بود. نکته درخشان آنکه دولت سیزدهم در مورد ارز ناشی از فروش نفت نیز کارنامه موفقی ارائه کرده است. بنابه گفته وزیر نفت، تمامی درآمدهای نفتی در موعد مقرر توسط دولت وصول شده و ۸۰ درصد آن حتی به صورت نقدی دریافت گردیده است. مابقی درآمدهای نفتی نیز یادار و کالاهای اساسی تهاژ شده است. همچنین در حالی که در سال ۹۹ درآمد ارزی حاصل از صادرات گاز ۱۲۵ میلیارد دلار بوده این رقم در سال ۱۴۰۰ بیش از ۴ میلیارد دلار شده است.

بازتعریف دیپلماسی ذیل تأمین منافع ملی

اوج تحریم‌ها در حالی صورت گرفت که پیش‌تر ناظران به رشد فروش نفت کشور زیر سایه تحریم‌ها یا دیده تردید می‌نگریستند. این در حالی بود که تمرکز دولت بر ترمیم روابط آسیایی بویژه با شرکای سنتی و انعقاد قراردادهای بلندمدتی مثل قرارداد ۲۵ ساله با چین زمینه‌ساز فعالسازی مناسباتی شده که آلت‌رانتیوهای اثرگذار را برای تأمین منافع اقتصادی ایران در پیش روی کشور قرار داده است. امری که نشان می‌دهد می‌توان در صورت به‌کارگیری یک سیاست همه‌جانبه، راهبردی با اثرسازی تحریم‌ها را بدون شرطی کردن اقتصاد به مذاکرات احیای برجام با وجود سنگین‌ترین تحریم‌ها ممکن کرد. به این ترتیب در حالی که امریکا کوشید از اهرم تحریم به عنوان حربه‌ای برای قرار دادن ایران در نقطه انزوا بهره ببرد، کشورمان با خارجی در پیش گرفته است، خود را در موقعیت خوبی برای تسلط بر مناسبات منطقه‌ای خود و افزایش حوزه نفوذ تا دورترین نقاط قاره آسیا قرار داده است.

جنگ اول جهانی قصد داشتند خطوط خود از بنداری را که در خلیج فارس و ایران در اختیار داشتند از طریق عراق و عثمانی (ترکیه فعلی) به سمت مجارستان و بعد برلین سوق بدهند که می‌شود با دیپلماسی و حل مشکلات امروز قطار عراق به اروپا این مسیر را احیا کرد. **د اتصال به قزاقستان از شمال شرق**
در پی اجرای تصمیم دولت سیزدهم مبنی بر تقویت مناسبات با همسایگان و کشورهای منطقه و همچنین برنامه وزارت راه و شهرسازی برای تقویت ترانزیت اعم از جاده‌ای و ریلی از خاک کشورمان و راه‌اندازی کریدورهای جدید، اولین قطار ترانزیتی قزاقستان- ترکمنستان- ایران- ترکیه حاصل محموله ترانزیتی گوگرد صادراتی قزاقستان بامداد جمعه ۲۷ خرداد از مرز ریلی اینچهبیرون وارد کشور شد در سفر قاسم توکایف هم خط اتصال ریلی قزاقستان به ایران مورد تأکید قرار گرفت و هم ایجاد خط دریایی و فروش کشتی ایرانی به قزاق‌ها مورد بررسی قرار گرفت. مقرر شد که ایران خط دریایی قزاقستان را فعال کند.

خط آهن محور مقاومت
در واقع می‌توان اتصال ریلی از ایران به سوریه و لبنان را بزرگ‌ترین دستاورد اجرایی چند دهه اخیر دانست که به راحتی می‌تواند ایران را به متحدان خود در دریای مدیترانه متصل کند. هم‌اکنون معادن فسفات و گوگرد در سوریه با قراردادی در اختیار تهران قرار دارد و به این ترتیب حمل و نقل راحت، آسان و کم‌هزینه ریلی برای این کالاها برای اقتصاد کشور ایران، عراق و سوریه بسیار مهم و اثربخش خواهد بود. در یک جمله می‌توان دیپلماتیک بین پایتخت‌های این سه کشور کمک خواهد کرد. بازرگانان هر سه کشور می‌توانند با استفاده از این خط آهن که در حال حاضر فقط به حمل و نقل کالا اختصاص دارد، به مبادلات تجاری خود وسعت بخشند. با راه‌اندازی این خط، تولیدکنندگان و بازرگانان ترکیه به بازار یک میلیارد ۴۰۰

کریدور شمال - جنوب افزوده است چرا که این اقدام گامی در جهت تأمین تجهیزات مورد نیاز برای انجام مبادلات در این کریدور خواهد بود. کریدور عبوری شمال - جنوب از ایران مسیری تحریم‌ناپذیر و امن است و کارشناسی و تغییر رویه همسایگان نیز در آن تأثیری ندارد. **خط آهن کریدور ترکیه، ایران، پاکستان**
این خط آهن با توجه با اتصال آن به خطوط آن کشورهای اروپایی، رویدادی بسیار مهم در عرصه اقتصادی هر سه کشور به‌شمار می‌رود و به گسترش پیوندهای اقتصادی و دیپلماتیک بین پایتخت‌های این سه کشور کمک خواهد کرد. بازرگانان هر سه کشور می‌توانند با استفاده از این خط آهن که در حال حاضر فقط به حمل و نقل کالا اختصاص دارد، به مبادلات تجاری خود وسعت بخشند. با راه‌اندازی این خط، تولیدکنندگان و بازرگانان ترکیه به بازار یک میلیارد ۴۰۰

کریدور شمال - جنوب افزوده است چرا که این اقدام گامی در جهت تأمین تجهیزات مورد نیاز برای انجام مبادلات در این کریدور خواهد بود. کریدور عبوری شمال - جنوب از ایران مسیری تحریم‌ناپذیر و امن است و کارشناسی و تغییر رویه همسایگان نیز در آن تأثیری ندارد. **خط آهن کریدور ترکیه، ایران، پاکستان**
این خط آهن با توجه با اتصال آن به خطوط آن کشورهای اروپایی، رویدادی بسیار مهم در عرصه اقتصادی هر سه کشور به‌شمار می‌رود و به گسترش پیوندهای اقتصادی و دیپلماتیک بین پایتخت‌های این سه کشور کمک خواهد کرد. بازرگانان هر سه کشور می‌توانند با استفاده از این خط آهن که در حال حاضر فقط به حمل و نقل کالا اختصاص دارد، به مبادلات تجاری خود وسعت بخشند. با راه‌اندازی این خط، تولیدکنندگان و بازرگانان ترکیه به بازار یک میلیارد ۴۰۰

کریدور شمال - جنوب افزوده است چرا که این اقدام گامی در جهت تأمین تجهیزات مورد نیاز برای انجام مبادلات در این کریدور خواهد بود. کریدور عبوری شمال - جنوب از ایران مسیری تحریم‌ناپذیر و امن است و کارشناسی و تغییر رویه همسایگان نیز در آن تأثیری ندارد. **خط آهن کریدور ترکیه، ایران، پاکستان**
این خط آهن با توجه با اتصال آن به خطوط آن کشورهای اروپایی، رویدادی بسیار مهم در عرصه اقتصادی هر سه کشور به‌شمار می‌رود و به گسترش پیوندهای اقتصادی و دیپلماتیک بین پایتخت‌های این سه کشور کمک خواهد کرد. بازرگانان هر سه کشور می‌توانند با استفاده از این خط آهن که در حال حاضر فقط به حمل و نقل کالا اختصاص دارد، به مبادلات تجاری خود وسعت بخشند. با راه‌اندازی این خط، تولیدکنندگان و بازرگانان ترکیه به بازار یک میلیارد ۴۰۰

چگونه دولت سیزدهم سیاست خارجی را
ابزاری برای دستاوردهای اقتصادی قرار داد؟

گروه سیاست / دولت سیزدهم با تغییر ریل‌گذاری در مدیریت کشور به‌طور کلی سیاست خارجی به‌طور خاص - از تقلیل گریایی به سوی توازن گرایی - سعی دارد ظرفیت‌های دیپلماتیک را برای تأمین منافع اقتصادی کشور فعال کند. در دولت گذشته شاهد بودیم که رویکرد تقلیل‌گرایانه بر سیاست خارجی حاکم بود که در عمل منجر به از بین رفتن فرصت‌ها و ظرفیت‌های اقتصادی فراوان و غیرقابل جبرانی شد. دولت گذشته از طریق اتکای نامعقول و یکجانبه به غرب و تقلیل روابط به اروپا و امریکا - آن هم به نحو خسارت‌بار و بی‌ثمر - در کنار تعطیلی ظرفیت‌های اقتصادی داخلی و بی‌توجهی به روابط سیاسی و اقتصادی با همسایگان و قدرت‌های شرقی، ضربه‌ای تاریخی و فراموش نشدنی به منافع ملی زد. در این شرایط، دولت سیزدهم سعی دارد از طریق احیای روابط با همسایگان و توجه به ظرفیت‌های اقتصادی برآمده از رابطه با قطب‌های اقتصادی جهان شرق در کنار بهبود رابطه با کشورهای غربی، ریل سیاست خارجی را در جهت برقراری توازنی که تأمین‌کننده منافع اقتصادی کشور به‌عنوان یک اولویت راهبردی باشد، تنظیم و تعیین کند. در این زمینه پرسش‌هایی وجود دارد که در ادامه به آنها پرداخته خواهد شد؛

احیای روابط با همسایگان
اصلی‌ترین تحول راهبردی در ریل‌گذاری اقتصادی دولت سیزدهم، بازتعریف روابط با همسایگان ذیل تأمین منافع ملی بود. نمود این تحول را در سفرهای متقابل رؤسای جمهور ایران و کشورهای همسایه می‌توان تشخیص داد. در ادامه به چند سفر اخیر به‌عنوان نمونه‌هایی اشاره می‌شود که در آنها اولویت اصلی در نظر مقامات دولت، چهره اقتصادی بوده است، هرچند که اقدامات دیپلماتیک دولت در راستای تأمین منافع خارجی را نباید در صرف دیدار متقابل مقامات ارشد کشورها خلاصه و محدود کرد. دولت سیزدهم با ایجاد شبکه‌ای از روابط راهبردی با همسایگان، استفاده از قراردادهای دوجانبه ارزی و تشکیل شورای هماهنگی دیپلماسی اقتصادی، فراهم کردن زمینه سرمایه‌گذاری‌های خارجی از طریق معرفی ظرفیت‌های اقتصادی ایران در کشور میزبان و تقویت دیپلماسی عمومی

دولت سیزدهم در حوزه دیپلماسی توانسته است گفته ترازو را به نفع خود در منطقه گسترش دهد. به‌گونه‌ای که در طول مدت اخیر توانسته با رازیتهای مختلفی که با همسایگان خود داشته است از یک طرف، روابط خود را با این کشورها گسترش داده و از سویی دیگر، از ایجاد تنش و نزاع در منطقه جلوگیری کند تا جایی که حتی کشورهایی همچون مصر و اردن و عربستان به دنبال گفت‌وگو و برقراری روابط دیپلماتیک با ایران هستند. پیگیری سیاست تقویت مناسبات با شرکای اقتصادی سنتی در آسیا در امتداد استراتژی اقتصادی دولت صورت گرفته است. در همین رابطه ایران درصد برآمده از ظرفیت نهادهای منطقه‌ای همچون سازمان همکاری شانگهای، اتحادیه اقتصادی اوراسیا به رهبری روسیه و البته طرح کمربند و جاده چین برای تعمیق سیاست آسیایی خود بهره گیرد. به این ترتیب در حالی که امریکا همچنان اهرم تحریم را حربه‌ای برای افزایش تراز تجاری و فروش نفت و گاز با وجود تحریم‌ها بدون برجام و FATF تا اندازه‌ای قابل توجه بوده که حتی رسانه‌های معاند با جمهوری اسلامی نیز به آن اعتراف کرده‌اند. چشم صادرات نفت خام کشور آن در

دولت سیزدهم در حوزه دیپلماسی توانسته است گفته ترازو را به نفع خود در منطقه گسترش دهد؛ به‌گونه‌ای که در طول مدت اخیر با رازیتهای مختلفی که با همسایگان خود داشته است از یک طرف، روابط خود را با این کشورها گسترش داده و از سویی دیگر، از ایجاد تنش و نزاع در منطقه گسترش داده و از سویی دیگر، از ایجاد تنش و نزاع در منطقه جلوگیری کند تا جایی که حتی کشورهایی همچون مصر و اردن و عربستان به دنبال گفت‌وگو و برقراری روابط دیپلماتیک با ایران هستند. پیگیری سیاست تقویت مناسبات با شرکای اقتصادی سنتی در آسیا در امتداد استراتژی اقتصادی دولت صورت گرفته است. در همین رابطه ایران درصد برآمده از ظرفیت نهادهای منطقه‌ای همچون سازمان همکاری شانگهای، اتحادیه اقتصادی اوراسیا به رهبری روسیه و البته طرح کمربند و جاده چین برای تعمیق سیاست آسیایی خود بهره گیرد. به این ترتیب در حالی که امریکا همچنان اهرم تحریم را حربه‌ای برای افزایش تراز تجاری و فروش نفت و گاز با وجود تحریم‌ها بدون برجام و FATF تا اندازه‌ای قابل توجه بوده که حتی رسانه‌های معاند با جمهوری اسلامی نیز به آن اعتراف کرده‌اند. چشم صادرات نفت خام کشور آن در

دولت سیزدهم در حوزه دیپلماسی توانسته است گفته ترازو را به نفع ایران در منطقه گسترش دهد؛ به‌گونه‌ای که در طول مدت اخیر با رازیتهای مختلفی که با همسایگان خود داشته است از یک طرف، روابط خود را با این کشورها گسترش داده و از سویی دیگر، از ایجاد تنش و نزاع در منطقه جلوگیری کرده است تا جایی که حتی کشورهایی همچون مصر و اردن و عربستان به دنبال گفت‌وگو و برقراری روابط دیپلماتیک با ایران هستند

دولت سیزدهم در حوزه دیپلماسی توانسته است گفته ترازو را به نفع ایران در منطقه گسترش دهد؛ به‌گونه‌ای که در طول مدت اخیر با رازیتهای مختلفی که با همسایگان خود داشته است از یک طرف، روابط خود را با این کشورها گسترش داده و از سویی دیگر، از ایجاد تنش و نزاع در منطقه جلوگیری کرده است تا جایی که حتی کشورهایی همچون مصر و اردن و عربستان به دنبال گفت‌وگو و برقراری روابط دیپلماتیک با ایران هستند

دولت سیزدهم در حوزه دیپلماسی توانسته است گفته ترازو را به نفع ایران در منطقه گسترش دهد؛ به‌گونه‌ای که در طول مدت اخیر با رازیتهای مختلفی که با همسایگان خود داشته است از یک طرف، روابط خود را با این کشورها گسترش داده و از سویی دیگر، از ایجاد تنش و نزاع در منطقه جلوگیری کرده است تا جایی که حتی کشورهایی همچون مصر و اردن و عربستان به دنبال گفت‌وگو و برقراری روابط دیپلماتیک با ایران هستند

دولت سیزدهم در حوزه دیپلماسی توانسته است گفته ترازو را به نفع ایران در منطقه گسترش دهد؛ به‌گونه‌ای که در طول مدت اخیر با رازیتهای مختلفی که با همسایگان خود داشته است از یک طرف، روابط خود را با این کشورها گسترش داده و از سویی دیگر، از ایجاد تنش و نزاع در منطقه جلوگیری کرده است تا جایی که حتی کشورهایی همچون مصر و اردن و عربستان به دنبال گفت‌وگو و برقراری روابط دیپلماتیک با ایران هستند

دولت سیزدهم در حوزه دیپلماسی توانسته است گفته ترازو را به نفع ایران در منطقه گسترش دهد؛ به‌گونه‌ای که در طول مدت اخیر با رازیتهای مختلفی که با همسایگان خود داشته است از یک طرف، روابط خود را با این کشورها گسترش داده و از سویی دیگر، از ایجاد تنش و نزاع در منطقه جلوگیری کرده است تا جایی که حتی کشورهایی همچون مصر و اردن و عربستان به دنبال گفت‌وگو و برقراری روابط دیپلماتیک با ایران هستند

دولت سیزدهم در حوزه دیپلماسی توانسته است گفته ترازو را به نفع ایران در منطقه گسترش دهد؛ به‌گونه‌ای که در طول مدت اخیر با رازیتهای مختلفی که با همسایگان خود داشته است از یک طرف، روابط خود را با این کشورها گسترش داده و از سویی دیگر، از ایجاد تنش و نزاع در منطقه جلوگیری کرده است تا جایی که حتی کشورهایی همچون مصر و اردن و عربستان به دنبال گفت‌وگو و برقراری روابط دیپلماتیک با ایران هستند